ФЕВ 1993

Мустақиллик, Тинчлик, Ҳамкорлик

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг газетаси

28 ЯНВАРЬ, ПАЙШАНБА № 19 (524). 1993 йил.

Сотувда эркин нархда.

УЮШГАН ЖИНОЯТЧИЛИККА ҚАРШИ КУРАШ—ИСТИҚЛОЛИМИЗ ВА ХАЛҚ ФАРОВОНЛИГИ ЙЎЛИДА ҚИЛИНАЁТГАН ОҒИР, МАШАҚҚАТЛИ ВА ШАРАФЛИ ИШЛАРДАН БИРИДИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримовга!

Ҳурматли Ислом Абдуғаниевич!

Туманимизда уюшган жиноятчиликка қарши бошланган кураш натижаси самарали бўлмоқда. Қўрғонтепа аҳолиси номидан осойишталигимиз йўлидаги саъй ҳаракатингизни тўла маъқуллаймиз.

У. С. Саримсоқов — туман фахрийлар кенгашининг раиси. С. Тўланов — меҳнат фахрийси, Х. Камолов — Савай маҳалла комитетининг раиси, меҳнат фахрийси, Т. Хусанов — Қўрғонтепа маҳалла комитетининг раиси, Б. Қаҳҳоров — Жомий маҳалла комитетининг раиси.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВГА

Ҳурматли Ислом Абдуғаниевич!

Андижон вилоятида ижтимоий-иқтисодий муаммоларни барқарорлаштиришга қаратилган тадбирларни қўллаб-қувватлаймиз. Бу тадбирлар одамларнинг тинч меҳнати ва осойишта яшаши учун мустаҳкам гаров бўлиб қолишига умид билдирамиз. Сизга Олло-таолодон тинчлик-омонлик, куч-қувват тилаймиз.

Асака тумани фуқаролари.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВГА

Ҳурматли Ислом Абдуғаниевич!

Ўзбекистон Республикасининг истиқлоли ва фаровонлиги йўлида қадам-бақадам қилинаётган оғир, машаққатли ва шарафли ишлардан яна бири уюшган жиноятчиликка қарши курашдир.

Вилоятимиз зиёлилари, талабаларимиз бу курашни иқтисодий мустақилликни, сиёсий барқарорликни мустаҳкамлаш йўлидаги қонуний босқич сифатида қабул қилмоқдалар. Зеро, давлатимиз қудрати қонунларимиз тугаллиги ва уларга қатъий амал қилиниши таъминланишидадир.

Республикамиз равнақи, халқимизнинг осойишталиги ва барқарор турмушини таъминлаш йўлидаги барча саъй-ҳаракатингизни тўла қўллаб-қувватлаймиз.

Андижон иқтисодиёт ва бошқарув институти жамоаси.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВГА

Ҳурматли Ислом Абдуғаниевич!

Корхонамиз меҳнаткашлари Ўзбекистон Республикаси ҳуқуқ ва тартиботни сақлаш органлари уюшган жиноятчиликка қарши кескин кураш бошлаганини қизғин кутиб олдилар. Ўзбекистон Республикаси мустақиллигини янада мустаҳкамлаш йўлидаги барча хайрли ишларингизни тўла қўллаб-қувватлаймиз.

Марғилон ёдгорлик корхонаси жамоаси

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВГА

Ҳурматли Ислом Абдуғаниевич!

Республика миллий хавфсизлик хизмати, Ички ишлар вазирлиги ходимларининг уюшган жиноятчиларга қарши кескин кураш бошлаганини туманимиз меҳнаткашлари, шу жумладан, биз диндорлар ҳам айни мудда деб билмоқдамиз. Сиз юритаётган доно сиёсат қуръони карим ва расулуллоҳ суннатларига мувофиқ келади.

Қўрғонтепа тумани Дардоқ жомеъ масжидининг имом хатиби Набижон Тешабой ўғли, Ҳасан Ҳожи Йўлдош ўғли, Қўрғонтепа жомеъ масжиди имоми Абдураҳим Ўринбой ўғли, Мирақул жомеъ масжиди имоми Али Ҳожи ўғли Аҳмад Ҳожи.

СУРАТДА: қабул пайти. А. ЗУФАРОВ олган сурат. (ЎзА).

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

27 январь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Америка Қўшма Штатларининг Тожикистондаги элчиси, АҚШ давлат котибининг махсус вакили, Тожикистонга инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш ҳаракатининг раҳбари С. Эскудерани қабул қилди.

Суҳбат чоғида Тожикистондаги вазият ва биродаркушлик урушидан зарар кўрган оилаларига инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш тўғрисида сўз борди.

Жаноб С. Эскудера АҚШ ҳукумати Ўзбекистон раҳбариятининг Тожикистондаги вазиятни барқарорлаштиришда жафокаш тожик халқига кўрсатаётган инсоний-лик ёрдамини юқори баҳолаётганини маълум қилди.

Қабул маросимида АҚШнинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Г. Л. Кларк ҳозир бўлди.

(ЎзА).

ПОЙТАХТИМИЗДА ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКА МАДАНИЯТИ КУНЛАРИ МУВАФФАҚИЯТЛИ ДАВОМ ЭТМОҚДА

СЎЗ—БАЙРАМ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Боведдин БОЙМИРЗАЕВ, (Бердақ номидаги Қорақалпоғистон Давлат мусиқий театрининг бадиий раҳбари):

— Қорақалпоғистон маданият кунларининг бугунгидай алғов-далғовли пайтда ўтказилиши ҳам катта сиёсий маъно касб этади. Чунки, узоққа кетмайлик, собиқ Иттифоқ таркибидаги қатор элларда ҳунрезлик ҳамон давом этмоқда. Лекин мана шундай мураккаб бир даврда ўзбек ва қорақалпоқ халқлари ўртасидаги буюк ва бузилмас дўстлик тимсоли бўлмиш бугунгидай маданият кунларининг ўтказилиши фикримнинг ёрқин исботидир.

Бу тадбирнинг илгаригиларидан яна бир фарқи шундаки, биз ушбу тантанали ва масъулиятли воқеага бурунгидай 2-3 ой тайёрлик кўрмадик. Вақт зиқ бўлди. Ўн кунча тайёрландик, холос.

Ундан ташқари, бу гал миллий классик асарларга кўпроқ аҳамият бердик. Тошкентга бор-йўғи тўртта катта асар билан боряпмиз: улар «Ажиниёз» операси, «Ғариб ошиқ», «Шаҳриёр» ва «Оти ўчсин» спектакллари ҳамда маданият кунларининг очилиш ва ёпилишига бағишланган катта концерт программамиз, холос. Бу — ўзбекистонлик дўстларимизга аталган совғамиздир.

И. М. ПРОЦЕНКО, (Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист):

— Қорақалпоғистон маданияти ва санъати ҳақида сўз кетганда беихтиёр Ўзбекистон маданият вазирлигининг топшириғи билан 1956 йили республикага дастлабки келган кунларим эсга тушади. Мен ўша пайтда Тошкент хореография билим юртининг махсус қорақалпоқ гуруҳига 15 нафар талантли ёшларни танлаб олгандим. Уларнинг барчаси бугунги кунда нафақат Қорақалпоғистонда, балки, бутун Ўрта Осиёда таниқли санъаткор бўлиб етишдилар. Масалан: Пўлат Мадраимов, Давлатбой Юсупов ва ҳоказо... Бу рўйхатни узоқ давом эттириш мумкин. 1962 йилда Хоразм вилоятида Қорақалпоғистон маданияти кунларида иштирок этдим. Мазкур тадбирда мен саҳналаштирган классик балетни йигитларимиз аъло даражада ижро қилишди. Меҳнатларим зое кетмади. «Қорақалпоғистон халқ артисти» деган фахрий унвонга сазовор бўлдим.

Кейинчалик бир неча йил Навоий номидаги Тошкент катта опера ва балет театрида, Тошкент хореография билим юртида, Тошкент театр ва рассомлик санъати институтида ишладим.

Бугунгидай қийин бир даврда Тошкент шаҳрида Қорақалпоғистон маданияти кунларининг ўтказилиши ғоят қувончлидир. Мен бу тантанали кунларда қуруқ қўл билан келганим йўқ. Б. Асафьев мусиқаси асосида «Баськов рақси»ни тайёрладик. Рақсни Бердақ номидаги қорақалпоқ давлат мусиқий театрининг балет гуруҳи қатнашчилари ижро қилишади.

Бекназар САФАРОВ (Қорақалпоғистон давлат ҳиссадорлик уюшмаси раиси):

— [illegible]индан ҳам бу тадбир ҳақиқий халқлар дўстлиги байрамига айланди. Бунга республикамиздаги кўпгина корхона ва ташкилотлар ўзига яраша ҳисса қўшдилар. Гуручни мой келтиради, деганларидек, бундай катта байрам чиқимсиз, харажатсиз бўлмайди. Биз ҳам бу байрамнинг кўнгилдагидек ўтиши учун яхши тайёргарлик кўрдик. Уюшмамизга қарашли 5 та ташкилотдан 100 минг сўм мана шу тадбирни ўтказиш ишларига сарф қилинди.

Шунингдек, пойтахтдаги Навоий номли театр биноси олдида иккита миллий қора уй — ўтов тикиб қўйганмиз. Қорақалпоқ халқининг миллий, маданий, маиший хусусиятлари намойиш қилинадиган бу ўтовларга барча муштарийларингизни таклиф этамиз. Бу ерда қорақалпоқ миллий таомларидан тановул қилишингиз мумкин.

М. Аҳмедов суҳбатлашди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ФАРМОЙИШИ

1. Ўзбекистон жамғарма банки:

аҳоли қўлидаги 1982 йилги давлат заёми облигацияларини қабул қилишни 1993 йил 1 февралгача тугаллasин, уларнинг суммаси махсус счётга ўтказилсин;

Ўзбекистон Республикасида яшовчи фуқароларнинг хоҳишига кўра 1982 йилги давлат заёми облигацияларининг махсус счётларга ва омонатга топширилган суммасига:

1993 йилда, шу йил 1 февралдан бошлаб Ўзбекистон Республикасининг 1992 йилги 12 фоизли ички ютуқли заёми облигацияларига курс қийматини тўламасдан алмаштиришга;

хусусийлаштириш давомида уй-жой, биринчи марта никоҳдан ўтаётган шахсларнинг узоқ муддат фойдаланиладиган товарлар сотиб олиши, шунингдек тўй ва маросимлар қилиш учун уларни нақд пулсиз тартибда ўтказишга рухсат этилсин;

йилига 9 фоиз ҳисобидан даромад олинган ҳолда уларни сақлаш муддатлари чеклаб қўйилмасин.

2. Мазкур фармойишнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Б. С. Ҳамидов зиммасига юклатилсин.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 26 январь.

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

Собиқ СССР парчаланган шароитда Ўзбекистон Республикаси аҳолисини ижтимоий ва иқтисодий ҳимоя қилиш мақсадида вазирлар маҳкамаси «1982 йилги давлат заёми тўғрисида» фармойиш чиқарди. Фуқароларнинг истагига биноан ушбу фармойиш билан Ўзбекистон жағарма банкига Ўзбекистон жамғарма банки муассасаларининг махсус ҳисобидаги 1982 йилги заём облигациялари қийматини Ўзбекистон Республикаси 12 фоизли ички ютуқли заёми облигацияларига курс қийматини тўламай 1993 йил 1 февралдан бошлаб айирбошлаш ҳуқуқи берилди.

1982 йилги заём облигацияларининг эгаси ўз хоҳиши билан махсус ҳисобга топширган облигациялар қийматида 9 фоиз даромад ҳисобга олинган ҳолда 250 сўмлик, 500 сўмлик ва 1000 сўмлик Ўзбекистон Республикаси заёми облигацияларини олиши мумкин.

Масалан: жамғарма банкидаги махсус ҳисобга 1000 сўм қўйилган бўлса, унинг эгаси 250 сўмлик тўртта ёки 500 сўмлик иккита ёхуд 1000 сўмлик битта облигация олиш ҳуқуқига эгадир.

Агар айирбошлаш пайтида махсус ҳисобда 1050 сўм бўлса, у ҳолда ҳисоб эгаси 1000 сўм миқдорида хоҳлаган қийматдаги облигациялар миқдорини олиши мумкин, 50 сўм миқдоридаги пул эса нақд қайтариб берилади.

Бундан ташқари мазкур фармойиш махсус ҳисоблардаги маблағдан нақд пулсиз ҳисоб-китоб қилишга фойдаланиш учун кенг имконият очади. Чунончи:

хусусийлаштирилган уй-жой ҳақини тўлаши мумкин — бунинг учун махсус ҳисоб эгаси хусусийлаштириш квитанцияси асосида 187-формага биноан банкка топшириқ беради. Бу формалар Ўзбекистон жамғарма банкининг барча муассасаларида мавжуд. Банк топшириқда кўрсатилган пулни керакли мақсадга ўтказади;

биринчи марта никоҳдан ўтаётган шахслар узоқ муддат фойдаланиладиган молларни сотиб олишлари мумкин, ЗАГС идоралари ёки савдо муассасасининг тегишли ҳужжатлари асосида Ўзбекистон жамғарма банкининг ҳисоб-китоб чеки ёзиб берилади ёки ҳисоб эгасининг 187-формадаги топшируви асосида савдо муассасасига пул ўтказилади;

ҳокимиятлар, ЗАГС идоралари, маҳалла комитетлари томонидан берилган тегишли ҳужжатлар асосида юқорида кўрсатилган қоидага биноан тўй ва маросимлар учун ишлатиш мумкин.

Фуқароларга энг кўп қулайлик бериш учун Ўзбекистон жамғарма банкининг муассасаларидаги махсус ҳисобларда турган 1982 йилги заёмларнинг облигацияларини 1993 йил мобайнида айирбошлаш кўзда тутилган. Йилига 9 фоиз ҳисобидан даромад олинган ҳолда уларни сақлаш муддатлари чеклаб қўйилмаган.

Бирор сабабга кўра Ўзбекистон жамғарма банки муассасаларига топширилмаган 1982 йилги давлат заёми облигацияларига эга бўлган фуқаролар шуни назарда тутишлари зарурки, Ўзбекистон жамғарма банкининг муассасалари 1982 йилги заём облигацияларини 1993 йил 1 февралигача қабул қилади.

1 февралгача кўзда тутилган вақт мобайнида Ўзбекистон жамғарма банкининг муассасалари узайтирилган иш кунида ва дам олиш кунлари ҳам ишлайдилар.

ЖУФТАГИНИ РОСТЛАГАН ИККИ ДЕСАНТЧИ-ДЕПУТАТ ВА ОЛОТЛИК САЙЛОВЧИЛАР

БУ ЕРДАН САЙЛАНГАН ИККИ НОИБ—ОЛДИНИГА В. САТИН, СЎНГ Ю. САЖНЕВ САЙЛОВЧИЛАРНИНГ ИШОНЧИНИ ОҚЛОЛМАДИ. САБАБИ, ҲАР ИККИСИ ҲАМ «ДЕСАНТЧИ» БЎЛИБ, ЎЗ КУМАЧИГА КУЛ ТОРТДИ.

1989 йили Ўзбекистон Олий Кенгашига ўтказилган сайловларда Бухоро вилоятининг 178-Олот сайлов ўрамидан ўша пайтларда Республика халқ контроли комитети раиси лавозимида ишлаган Борис Сатин номзоди кўрсатилган эди. У туман меҳнаткашларига ҳавойи ваъдалар бериб, депутатлик мандатини қўлга киритди.

Ўзбекистон ҳаётида ижобий ўзгаришлар рўй бера бошлагач, бошқа «десантчи»лар қатори Борис Сатиннинг ҳам пайтавасига қурт тушди. У сайловчилар билан хайр-маъзурни ҳам насия қилиб юртига жўнаб кетди.

Шу тариқа мазкур сайлов ўрамида депутатлик ўрни бўшаб қолди. Дастлабки уринишда Когон туманидан номзодини ўтказа олмай анча мулзам бўлган Ўзбекистон Компартияси Бухоро вилояти қўмитасининг иккинчи котиби Юрий Сажнев яна бахтини синаб кўрмоқчи бўлди. У Олот тумани меҳнаткашлари билан роппа-роса 18 марта сайловолди учрашувлари ўтказди. Унинг ҳайбаракаллачилари — Бухоро обкоми ходимлари, Олот туман партия қўмитаси тарғибот-ташвиқот бўлими тазйиқ ишларини кучайтириб, ниҳоят мақсадларига эришдилар, Ю. Сажнев шу жойдан Ўзбекистон халқ депутати этиб сайланди.

Буни қарангки, ҳеч қанча вақт ўтмай, коммунистик партия тарқатиб юборилди. Ю. Сажнев шуни олдиндан сезган шекилли, Тошкентдаги довруқли ширкатлардан бирига ишга ўтиб олди. Олотликлар «сайлаган» ноибнинг у ерда ҳам иши юришмади, Россияга жўнаб кетаркан, Ю. Сажневга худо инсоф берди. У депутатликдан озод қилишни сўраб ариза ёзди. Шунисига ҳам шукр, йўқса олотликлар яна ойлаб кутишига тўғри келармиди?

Хуллас, ўтган йиллар мобайнида олотликлар депутатдан ёлчимадилар. Уларнинг бирорта топширмаси бажарилмади.

Бухоро вилоятининг бу чекка туманида муаммолар тўлиб-тошиб ётибди. Масалан, Олот шаҳрида сизот сувлар кескин кўтарилиб, дов-дарахтлар, экинлар қуриб қоляпти. Захни йўқотиш учун маблағ керак. Бозор иқтисодиёти шароитида Республика халқ депутати елиб-югурмаса, ким ҳам «маъқулим» дея маблағ беради дейсиз!

Яқинда «Оқолтин» жамоа хўжалигида 178-Олот сайлов ўрамидан ўрни бўшаб қолган депутат ўрнига номзод кўрсатишга бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди.

Сўзга чиққанлар бу ўринга Бухоро вилояти ҳокими Дамир Ёдгоров номзодини кўрсатишга қарор қилдилар.

— Дамир акага ишонамиз, — деди хўжалик бригада бошлиғи Мискиной Раҳмонова. — У киши 1989 йили СССР халқ депутатлигига бизнинг ўрамдан сайланган эдилар. Ўшанда Олотни Қоракўл туманидан ажратиб бераман, дея ваъда қилиб, уддасидан чиқдилар. Кўп ўтмай Олот тумани қайта тузилди. Ўйлаймизки, номзодимиз олотликлар ишончини оқлайди.

Иш қилиб, олотликларнинг умидлари оқланиб, депутатга ёлчисинлар-да.

И. САФАРОВ,
ЎзА мухбири.

РЕСПУБЛИКА ОЛИЙ КЕНГАШИ ҚЎМИТАЛАРИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши фан ва экология масалалари қўмитасининг мажлиси бўлди. Унда «Республика энергетика комплексининг атроф муҳитга таъсири тўғрисида»ги ҳамда «Фан муаммолари бўйича қонунчиликнинг асосий омиллари ҳақида»ги, шунингдек қўмита фаолияти билан боғлиқ масалалар муҳокама этилди, тегишли қарорлар қабул қилинди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОНДА ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТИ КУНЛАРИ ДАВОМ ЭТМОҚДА

• Имон. Замон. Қадр

БОБОКАЛОНИНГ — ЯХШИЛИК

Жигаргўшам Хуршидаой!

...Мен уйга чарчаб қайтдим, эшигимиз кесакисига ҳолсиз суянганимча қўнғироқни босдим. Эшикни шошилинч очган Замира аммачанг мени тенгсиз қувонч билан, яъни сенинг дунёга келганингни суюнчилаб кутиб олди.

— Рашидбек тоғамиз қиз кўрибдилар, отини Хуршидабону қўйибдилар. Ойдинга, Темурга уйқаш қилиб икки бўғинли исм қўйишмабди-да, — деди у сўзи охирида сал маъюсланиб.

Чарчоқларим тарқаб, ичим ёришиб кетди. «Қандай яхши! Ойдин, Темур, Хуршида! Гап бўғинда дейсанми, шакарим. Бири ой, бири ҳазрат Кўрагонийга адаш, бири қуёш бўлса, бундан ҳам чиройлироқ мослик бўлиши мумкинми? Илойим исми жисмига муносиб бўлиб ота-онаси, ризқи насибаси, бахти-давлати, иймон-эътиқоди билан берган бўлсин, Илойим шу қизчанинг, жами гўдакларнинг юрагига эзгуликлар нақшланган бўлсин. Биз етмаган ёрқин тонглар шуларга насиб этсин.»

Хуршидаой, жигарим, аммачанг дамлаган чойни қайтариб ўтириб сенинг мурғак жуссангдаги мурғак руҳ — яхшилик парчасига уланишини Аллоҳдан астойдил тилаб, ишонч, умид, илтижо ила кўзларимни юмдим! Сенинг оппоқ йўргак ичидаги мурғак жуссанг, пучуқнамо бурунчаларинг, кенг пешонанг, сийрак, билинар-билинмас майсадек қошларинг, қимтинган лабларинг, майин нафас олишингу тотли ҳидларингни жуда яқиндан туйдим. Яхшиликнинг давомчиси, эзгуликнинг бир парчаси сифатида дунёга келган бўлгин, кўзмунчоқ!

Эй бор худоё, шу гўдакнинг, жами гўдакларнинг қулоқларига яхшиликнинг гавҳар балдоқларини йўқолмас қилиб таққин.

Сенинг дунёга келиб эшитадиган, онанг муҳаббатидан кейинги илк сўзинг яхшилик, бобокалонинг — яхшилик ҳамда боболарингнинг оддий ва ёруғ ёдномалари бўлмоғи керак. Сенинг етти пуштинг, етти пуштингнинг етти пушти яхшиликдан яралган. Сенинг миллатинг ўзбек, уруғинг кулонли, наслинг покиза, хулқинг яхшилик, мартабанг инсонийлик, мақсадинг Ҳақиқатдир.

Жигарим Хурдишаой, Сен униб чиққан яхшилик дарахтининг илдизлари исломдан, шохлари ва барглари яратгувчининг раҳмати — иймондан озиқ олган.

Сенга биров дунёда яхшилик йўқ деса, ҳеч қачон ишонма! Отам, яъни сенинг бобонг Раҳмон Оллоберган ўғли «Яхшилик нурига ишонган кишини яратгувчининг ўзи ҳар қандай ёмонликдан сақлайди», — деб ўргатганлар. Сен муҳтарам бобонг вафотидан кейинги иккинчи чақалоқсан. Отамиз 1987 долғали йилларда туғилган опачанг номини Ойдин деб атагандилар.

Ҳазрат Али Шоҳимардон қиличи зарбию Дул-дул туёқлари садоларини, Рустаму достонлар, Суҳробу Алпомишлар шиддатини авлодларида кўришни орзу қилган бобомиз Оллоберган кулон Матниёз ўғли улуғ Тангри бу халққа бир куни келиб чин баҳодирлар, тенгсиз яхшиликлар беражагига умид билан оламдан ўтганлар.

Бобокалонимиз Матниёз Отаниёз ўғли қирқ йил элга оқсоқол бўлиб Тўрткўлнинг Оқбошли қишлоғида дастлабки гужумларни экан кишилардан бўладилар. Мазкур улуғ бобомиз Матниёз қулон ҳожи, Яхшилик Нури талабида пою пиёда йўл юриб Маккаи Мукаррама тупроғини икки бор кўзларига суртишга муяссар бўлганлар.

Улуғ Ватан уруши II гуруҳ инвалиди, Қорақалпоғистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи отамиз Раҳмон Оллоберганов тимсолида биз фақат яхшилик кўрдик, ана шу яхшиликлардан дил осмонимиз кенгайиб, руҳимизга ёқимли осойишталик, ишонч ҳамроҳ бўлди. Отамиз бутун қишлоққа устоз, жумладан бизга икки ҳисса устоз эдилар.

...Жданов номли бошланғич мактабни аввало саккиз, кейин ўн йилликка айлантирган, унга ўзбекнинг мард ўғлони генерал Собир Раҳимов номини олиб берган бизнинг отамиз эканлигидан фахрланамиз. Унда ҳали 1960 йиллар, биз деярли ўсмир болалар эдик. Отамиз мактаб номини ўзгартириш учун озмунча куйиб ёнмадилар. «Ахир бу нима гап, — дердилар онамизга куйиниб, — колхоз номи Дмитров, мактаб номи, участка номи Жданов, қишлоқ совети Ворошилов? Ҳеч бўлмаса мактаб номини ўзгартиришимиз керак!» Эҳ-ҳе, бу иш жуда узоқ ва қийин кечди. Мактабга ўзбек генерали номи берилганидан уйимиздаги қувонч салкам тўйга айланиб кетган. Отамиз мактабда С. Раҳимов музейларини ташкил қилиб, қишлоқнинг бутун уруш қатнашчилари суратларидан фотолавҳалар ясатиб, тепага генералимиз портретини осганлар, ўшанда бир катта иш рўй берган каби бутун қишлоқ ёш боладек қувонишган эдик. Энди билсам, бу қонимизда ўзимизга сезилиб-сезилмай, гоҳ қимтиниб, гоҳ жўшиб оқаётган минг йиллик ирмоқ — ватан, миллат туйғуси экан.

1960 йиллар... ҳали қишлоқларда радио ҳам, электр чироғи ҳам йўқ. Ҳар куни кечқурун 3-4 соат «движок» билан чироқ ёндириларди. Ўша пайтда уйимизда зилдек оғир батареяли радиоприёмник бўларди. Отамиз алламаҳалгача ғарбу шарқни тинглаб эртасига гоҳ ғамгин, гоҳ мамнун юрардилар. Урушда бедарак кетганлар, Ватандошлар ҳақидаги эшиттиришлар отамиз дилини ўртар экан, энди билсам...

Отамиз ҳақиқий муаллим, меҳрибон устоз эдилар. Биз билан суҳбатлари узоқ ва иштиёқли бўлар эди. Баъзан кечқурун алламаҳалгача қўни-қўшнилар, болалар эшик олдида йиғилишиб кураш тушишар, оталари «полвон»ларга астойдил ишқибозлик, баъзан тарафбозлик ҳам қилишарди. Шунда Отамиз: болаларимиз бир-бирини уриш, ранжитиш учун кучли бўлмаслиги керак. У аввало ўзини ҳимоя қилишга ўргансин, шунда бошқаларни, ватанни ҳимоя қила олади, дер эдилар.

Шундан кейин фан, адабиёт, сиёсат — «Зижи Кўрагоний», «Ал қонун» каби антиқа китоблару олимлар ҳақида суҳбат қизиб кетса борми, уй-уйига тарқалиш ҳеч кимнинг хаёлига ҳам келмасди...

У пайтларда мактабларда спорт анжомлари тугул спорт хонасининг ўзи йўқ эди. Отамиз ҳар хил ҳажмдаги ғиштлар билан ўқлоғисимон силлиқ ёғочнинг ўртасидан бир-бирига боғлаб спорт қуроли ясаб берган эдилар.

...Бир куни кечки пайт айвонда онамиз кир ювишга киришдилар. Икки курсини ёнма-ён қўйиб устига қайиқ тоғора қўйганларича бир тўп кирни бир йўла ювардилар. Кир хирмон бўлиб уюлиб ётарди. Шу пайт отамиз мажлисданми келдилар. Биз айвонда ўйнаб ўтирардик. Мени чақирдилар.

— Раъно қизим, бу ёққа келчи. Шу кирлар ичидан укаларингнинг кийимларини ажрат-чи.

Мен ажратдим. Онамиз, нима шаппотдек болага кир ювдирмоқчимисиз, — дедилар норозилик билан. — Қўйинг, шунинг ўзи нимаю ювган кири нима?

— Менинг қизим нўноқ эмас, укаларининг кийимини ювиб ўрганади.

Шу-шу онам ҳар кир ювганларида мен ҳам тоғорамни кўтариб чиқаверадиган бўлдим.

«Макаренко яхши педагог, Сухомлинский ўзига хос, аммо барчаси бизнинг «Қобуснома» олдидан ўтаверсин. Шарқ ҳикматлари ғарбу шарқнинг дурдонасидир, тарбия ўлган жойда кексалар ёлғиз қоладилар, дердилар отам ўша замонларда бизда ҳам энди-энди урф бўла бошлаган қариялар уйлари — ғарибхоналар ҳақида қайғуриб.

...«Яхшилик қил дарёга ташла, билса балиқ, билмаса Ҳолиқ, дердилар отам. Бунинг маъноси шуки, ҳеч қачон таъма билан яхшилик қилма. Яхшиликка яхшилик ўша одамдан эмас, балки бошқа бир яхши одамдан 2—3 ҳисса бўлиб қайтади.

Мен бугун ўз ҳаётимда кимдан яхшилик кўрган бўлсам, бу — отамнинг яхшиликлари шарофати деб биламан.

Хуршидаой, жигарим! Дунёда шодлигингда бирга севинишиб, қайғунгда куйинишадиган дўстдан ҳам ортиқроқ толе бўлмас.

Яхшилик ўлмаган, ўлмайди ҳам. У яхши одамлар билан ҳаётда, ўтганлар руҳи билан самода яшайверади. Билгилки, жигаргўшам, сенинг бобокалонинг — яхшиликдир. Сен яхшилик зурриёдисан...

Раъно РАҲМОН қизи.

Дардларга малҳам бўлиб

Ҳеч кимнинг бошига қор ёғмасин экан. Мабодо, ёғиб қолса-чи! Қаторда норинг бўлсин деганларидек, оға-иниларинг, елкадошларинг қўл узатиб ҳамдардлик билдирса, оғиринг енгил бўлар, кўнгил тоғдек кўтарилар экан... Худди шу нарса ўзбеклар билан илдизи бир, иймон-эътиқоди бир тожикларнинг бошига кулфат тушганда кўринаётир.

Ғаламислар қилғуликни қилиб, жуфтакни ростлаб қолган шу кунларда бутун ўзбек халқи, Марказий Осиё аҳолиси биродарларимизга ёрдамга келмоқда, кимларнингдир ғаддорлиги билан қаҳратонда оч-юпун қолганларнинг жонига ора киришга ҳаракат қилмоқда.

Куни кеча Ўзбекистон Республикасининг байналмилал маданий марказида ўтказилган тадбир бу фикримизга ёрқин далил бўла олади. Юртимизда фаолият кўрсатаётган миллий маданий марказларнинг намояндалари, Қизил Ярим ой жамияти Марказий комитети, «Наврўз» хайрия жамғармасининг раҳбарлари, вазирликлар ва давлат ташкилотлари, концернлар, уюшмалар, йирик корхона ва заводларнинг вакиллари Тожикистон халқига инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш Ўзбекистон жамғармасининг таъсис анжуманига йиғилдилар.

— Тожикистондаги биродаркушлик иймони бут ҳар бир кишининг қалбини ларзага солди. Рўй берган фожиа қанча оғир бўлмасин, қардошларимизга унинг жароҳатларини тезроқ тугатишда, чироғи ўчиб қолган хонадонларга қут-барака, файз киритишда ёрдам беришимиз ҳам қарз, ҳам фарз, — деди Ўзбекистон Қизил Ярим ой жамияти Марказий комитетининг раиси Ў. Воҳидова таъсис анжуманини очар экан. — Ўзингизга маълум, Марказий Осиё давлатлари бошлиқларининг Тошкентдаги учрашувида ҳам Тожикистон фожиасига алоҳида аҳамият берилди. Биз жабрдийдаларга инсонпарварлик ёрдамини уюшқоқлик билан ташкил этиш мақсадида ташаббускор гуруҳ тузиб, ишларни бошлаб юборганимизга анча бўлди. Энди ҳаётнинг ўзи Тожикистон халқларига инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш Ўзбекистон жамғармасини тузишни тақозо этмоқда.

Таъсис анжумани қатнашчилари бу фикрни қизғин қўллаб-қувватладилар.

— Хабарингиз бор,— деди сўзга чиққан республика «Наврўз» ҳайрия жамғармасининг раҳбари Д. Ёқубов,— биз шарқ халқларининг азалий байрами — «Наврўз» нишонланаётган кунларда тожикистонлик ҳамкасбларимиз билан узлуксиз телекўрсатувлар ташкил этган, худди ана шу тадбир, шоир ибораси билан айтганда, бизларнинг бахту саодатимиз ҳам, озору мозоримиз ҳам бир эканини яққол намойиш қилган эди. Тожиклар бошига тушган мусибат, аламу кулфатларга нафақат биз — ўзбеклар, балки барча Марказий Осиё халқлари, тинчлик-хотиржамликни муқаддас биладиган ҳар бир инсон бефарқ қараб туролмайди. Жамғармамиз хайр-эҳсон ҳисобидангина иш олиб бораётгани йўқ. Ҳозир бизнинг 33 та корхонамиз бор, улар турли хил маҳсулот ишлаб чиқармоқда. Иқтисодий жиҳатдан бақувват бўлиб қолдик. Биз янги таъсис этилаётган жамғармага шу бугуноқ беш миллион сўм ўтказамиз.

Йиғилишда «Миконд» заводи 300 минг, Қувасой саноат қурилиши материаллари заводи 500 минг, «Қизил тонг» ишлаб чиқариш бирлашмаси 300 минг, Тошкент шаҳар йўловчилар ташиш бошқармаси 200 минг, «Ипак йўли» тижорат банки 100 минг сўм ўтказиши маълум бўлди. «Юнитех интернейшнл» қўшма корхонаси қардошларимизга тиббиёт ускуналари юборажаги, маҳаллий тиббий ходимларни бу ускуналарда ишлашга ўргатажаги айтилди. «Совпластитал» қўшма корхонаси, «Ўзбекистон ҳаво йўллари» авиакомпанияси, миллий маданий марказлар ҳам жамғарманинг оёққа туриб олишига ҳисса қўшадилар.

Булар дастлабки улушлар, холос. Бошқа корхоналар, тижорат ташкилотлари, фуқаролар ҳам савобли ишдан четда қолмаслар, деб ўйлаймиз. Шу мақсадда Тожикистон халқларига инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш Республика жамғармаси Тошкент шаҳрининг педагогика кўчасидаги 30-уйда жойлашганини, МФО 172627328 Ўзбекистон саноат қурилиш банкининг Тошкент бўлимида 000700235 рақамли ҳисоби очилганини маълум қиламиз.

Таъсис анжуманида Тожикистон халқларига инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш Ўзбекистон жамғармасининг бошқаруви ва унинг раиси сайланди. Республика Қизил Ярим ой жамияти марказий комитети раисининг ўринбосари А. Ғуломов жамғарма раиси бўлди.

Б. АБДУЛЛАЕВ, (ЎзА).

АЪЛО ЎҚИШГА СЎЗ БЕРАМИЗ

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ АГРАР УНИВЕРСИТЕТИ ТАЛАБАЛАР ЖАМОАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ АБДУҒАНИЕВИЧ КАРИМОВГА МАКТУБИ

Муҳтарам Ислом Абдуғаниевич!

Биз, Тошкент Давлат аграр университети талабалари яхши ўқишимиз ва маданий дам олишимиз учун зарурий шарт-шароитлар яратиш йўлидаги Сизнинг доимий ғамхўрлигингиздан чексиз миннатдормиз.

Ҳозиргидай мураккаб замонда Сиздай улуғ давлат арбобининг республика раҳбари бўлиб туриши халқимизнинг ва биз талабаларнинг бахтимиздир.

Мустақил Ўзбекистоннинг иқтисодий тараққиёт хусусиятларини, унинг мақсад ҳамда йўналишини пухта ва яхши билувчи олим ҳамда Президент сифатида, минтақада барқарорликни мустаҳкамлаш йўлида Сиз муҳим ишларни амалга оширдингиз. Сизнинг тўғри тутган йўлингиз туфайли жумҳуриятимизда бошқа бир қанча минтақалардаги сингари қон тўкилаётгани йўқ, ҳар бир инсоннинг ҳақ-ҳуқуқи ва тинчлиги Сиз томондан мустаҳкам ҳимоя қилинган. Сизнинг Президентлик лавозимида олиб бораётган сиёсатингиз ва ҳаракатингиз натижасида жумҳуриятимизда мустаҳкам тинчлик ҳукм сурмоқда, бу порлоқ келажагимиздир. Ўзбекистонда, бизнинг олий ўқув юртимизда қирқдан ошиқ миллат вакиллари ҳамда ўттиздан ортиқ хорижий мамлакат фуқаролари дўстлик ва биродарликда таҳсил кўришяпти.

Биз, деҳқон фарзандлари қишлоқ хўжалигини ривожлантириш, меҳнаткашларнинг маданий ва турмуш шароитларини яхшилаш, бизнинг ота-оналаримиз ҳақида ғамхўрлик қилаётганлигингиз учун Сиздан беҳад миннатдормиз. Бизларнинг ота-оналаримиз, ака ва опа-сингилларимиз ерга эга бўлдилар, томорқалари кенгайди, янги уйлар қурмоқдалар.

Ҳурматли Ислом Абдуғаниевич! Биз талабаларга оталарча ғамхўрлик қилаётганлигингиз учун Сизга чексиз миннатдорчилик билдирамиз. Ҳозирги бозор иқтисодига ўтилаётган даврда дуч келган қийинчиликларга қарамасдан биз ҳаммамиз қулай ва шинам ётоқхоналар билан таъминланганмиз, Сизнинг фармонингиз билан стипендияларимиз ошди, овқатланиш ва шаҳар транспортларида юришда имтиёзларга эгамиз.

Сизнинг университетимизга ташрифингизни ва талабалар билан учрашувда сўзлаган ёрқин нутқингизни ҳар вақт эслаймиз. Ҳозирда эса Сизнинг дастурингизда бўлган ишлар амалга ошаётганлигининг гувоҳи бўлмоқдамиз.

Сизнинг шарофатингиз туфайли кўпгина талабалар чет эл олий ўқув юртларида ўқиш имконига эга бўлдилар. Туркияга қилган сафарингиздан сўнг, бу мамлакатга икки мингга яқин талаба таълим олиш учун юборилди. Уларнинг орасида бизнинг аграр университетимиз талабалари ҳам бор. Биз улардан яратилган имконият учун Сизга миннатдорчилик билдирилган хатлар олаяпмиз ва бизга ҳам шундай имкон туғилади, деган умиддамиз. Шу мақсадда биз чет тилларни, бозор иқтисодиёти, агробизнес ва маркетингни ўрганмоқдамиз. Бу билимларсиз замонавий мутахассис бўлиш мумкин эмаслигини яхши биламиз. Университетимизда илмий-тадқиқот ишлари олиб бориш, аспирантурага кириш учун қулай шароитлар яратилган.

Ўзбекистон Республикаси истиқлолининг мустаҳкамланиши, обрўси ва халқаро алоқаларнинг юксалиши бизда ҳаққоний ғурурланиш туйғусини уйғотмоқда.

Биз ҳамиша Сизнинг чет элларга қилаётган сафарларингизни кузатиб борамиз ва Сизни муносиб кутиб олишаётганидан ҳурсандмиз.

Сизнинг Останкино телевидениесидан чиқишингиз жумҳуриятимиз халқаро ҳуқуқнинг асосий принципларига қатъий ва изчиллик билан риоя этаётганини, барча мамлакатлар билан ўзаро ҳамкорлик ва тинчликни мустаҳкамлашга қатъий бел боғлаганлигини жаҳонга намойиш қилди. Ўзбекистонда ҳалол ва меҳнаткаш одамлар яшаётганини бутун дунё эшитди.

Ҳурматли Ислом Абдуғаниевич! Ўзбек халқи манфаати йўлида қилаётган фидокорона меҳнатингиз учун Сизга самимий миннатдорчилик изҳор этамиз. Ҳар бир кунимиз бизни жумҳуриятимизнинг тараққиёти ва гуллаб-яшнаши сари яқинлаштиради, деб ишонамиз.

Сиз олиб бораётган сиёсатни қўллаб-қувватлаб, озод ва мустақил Ўзбекистонга муносиб мутахассис бўлиш учун аъло ўқишга ваъда берамиз.

Биз ишонамизки, Ўзбекистон келажакда, Сиз айтганингиздек, Буюк Давлатга айланади.

Сизга соғ-саломатлик, улуғвор ишларингизда муваффақиятлар тилаймиз!

Тошкентда Нукус кўчаси

Ўзбекистонда ўтаётган Қорақалпоғистон Республика маданияти кунларда яна бир қувончли воқеа рўй берди. Тошкент кўчаларидан бири Оролбўйи республикасининг пойтахти — Нукус номи билан аталди.

Шу муносабат билан митинг бўлиб ўтди. Унда сўзга чиққанлар бу кўча ўзбек ва қорақалпоқ халқлари бирлигининг рамзи эканини таъкидладилар.

Митингда Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси У. Аширбеков нутқ сўзлаб, бундай ҳурмат-эҳтиром учун тошкентликларга, бутун ўзбек халқига миннатдорчилик изҳор этди.

СУРАТЛАРДА: шу тантанадан лавҳалар.

(ЎзА мухбири).

• Инсон ва қонун

ОДАМЛАР ОРАСИДА

Самарқанд вилояти, Оқдарё тумани ички ишлар бўлими бошлиғи, милиция майори Илҳом ОЛТИБОЕВ билан суҳбат.

— Қишлоқларда қаллоблик, ўғрилик, безорилик шаҳарлардагига нисбатан кам учрайди. Мазкур аҳволнинг ахлоқий, маънавий сабаблари чуқур, албатта. Бу «биз шаҳардан тинчроқмиз», деб бепарво бўлишга асос бўла олмайди. Қишлоқ милиционерларининг хизмати ҳам роҳатдан иборат эмас...

— Оқдарё тумани, агар милиция тили билан айтадиган бўлсак, ўзгача оператив муҳитда жойлашган. Чунки «Тошкент — Красноводск» катта йўли биздан ўтади. Аҳоли эса асосан шу атрофда истиқомат қилади. Бир томонимиз Самарқанд шаҳри билан боғланган. Яна шуниси ҳам борки, Самарқандда яшовчи кўплаб фуқароларнинг дала ҳовлилари бизнинг ҳудудимизда, яъни Зарафшон дарёси қирғоқларида. Ана шу сабабларга кўра туманимизда ҳар бир дақиқада жиноят содир этилиши жиноят бўлганда ҳам оғир жиноятлар учраши эҳтимоли бор.

Қишлоқларда аҳолининг чорва молларини ўғирлаш кўп учрайди. Ўтган йили 11 кишилик ўғрилар гуруҳини қўлга олдик. Улар бутун вилоятимиз ҳудудида мунтазам шуғулланиб, бир неча йиллар давомида фуқароларни қақшатиб келишган.

Дала ҳовлилари борасида ҳам бир мисол келтирай. Ўтган йили мунтазам ўғрилик билан шуғулланиб келган беш кишилик гуруҳнинг фаолиятини фош қилдик. Улар кўп йиллар Самарқанд шаҳри атрофидаги туманлар ва дала ҳовлиларда «ов» қилишган.

— Аҳоли орасида милиция обрўйи, унга ишончсизлик хусусида ҳам турлича фикрлар мавжуд. Жабрланганлар кўп овора-сарсон бўладилар. Нолиб «юқори»га, айтайлик, газеталарга мурожаат қилган кишилар кўп.

— Гапингизда жон бор. Ҳеч ким ноҳақ жабр кўрмаслиги, жиноятчи эса жазосиз қолмаслиги шарт. Милиция обрўли бўлиши учун халқнинг ишончини қозонмоғи керак.

Чинданам, бир ўғрини тута олмасак одамлар бизга қандай ишонсин? Бу нарса наинки милиция обрўсини тўкади, жиноятчиликнинг урчиб кетишига ҳам сабаб бўлади. Биз асосий эътиборни шунга қаратиб, жиноятларни очиш ва тегишли шахсларни ўз вақтида қўлга олишга ҳаракат қилаяпмиз. 1990 йилда содир этилган жиноятларнинг 78,4 фоизи очилган бўлса, 1991 йилда бу кўрсаткич 90 фоизни ташкил қилган эди. Ўтган йили эса 96 фоиз жиноятлар фош қилинди. Яна такрорлайман: агар шундай кўрсаткичларга эришмасак, бизга халқ ишонмайдиям, эл орасида обрўйимиз ҳам бўлмайди.

— Бу нарса ўғрилик ва жиноятчиликнинг камайишига ҳам олиб келдими?

— Албатта. Масалан, ўтган йили 1991 йилга нисбатан умумий жиноятлар сони 56 тага, давлат мулкига тажовуз қилиш эса уч барававарга, фуқароларнинг мулкини ўмариш 60 фоизга, вояга етмаган ёшлар ҳамда муқаддам судланган фуқаролар томонидан содир этилган жиноятлар 55 фоизга камайди.

Иқтисодий жиноятчиликка қарши курашимиз натижасида ўтган йили 40 та қонунбузарлик ходимларимиз томонидан аниқланди, 24 та жиноят иши қўзғатилди ва қонуний чора кўриш учун халқ судига юборилди. Бу кўрсаткич ўтган йилгидан икки баравар кўп демакдир.

— Айрим ҳолларда милиция билан прокуратура муроса қилолмай қолади. Миршаб жиноятчини аниқлайди, бироқ прокуратура қамашга рухсат бермайди. Ёки миршаб жиноятчини ушлаб, қамайди. «Одил суд» уни озод қилиб юборади... Ўртада жабрланувчи кимсаларга қийин бўлади. Сизларнинг прокуратура ва суд органлари билан муносабатларингиз қандай?

— Фикрингизга қўшиламан. Касбдошларимизнинг прокуратурадан норози бўлиб юрганлигига ўзим ҳам кўп бор гувоҳ бўлганман. Лекин бизнинг ҳуқуқ-тартибот маъмурлари билан муносабатимиз жуда яхши. Масалан, биз ўтган йили 24 та ўғрилар гуруҳини қўлга олдик. Ҳар бир гуруҳнинг бош сардорини қамоққа олиш учун прокуратура ўша заҳотиёқ рухсат берди. Натижада, тергов ишлари олиб бориш тезлашди. Содир этилиши мумкин бўлган кўплаб жиноятларнинг пайи қирқилди. Тўғрисини айтиб қўя қолай, айрим ҳолларда халқ суди билан фикримиз тўғри келмай қолиши учраб туради. Ўғри ёки безорини ушлаб келган ходимларимиз меҳнатига ачинмайман — бу бизнинг вазифамиз. Лекин халқ ҳамма нарсани кўриб, билиб туради. Тўғри, ҳеч ким ноҳақ жазоланмаслиги керак. Бироқ жиноят қилдими — жазосини тортсин!

— Касални даволашдан кўра, олдини олган маъқул дейдилар. Менимча, миршаблар фақат жиноятни очиш, ўғрини қувлаш, безорини ушлаб келиш билан эмас, жиноят содир этилмаслиги йўлида ҳам ишлашлари лозим. Масаланинг яна бир томони — айрим миршабларда ўз касбига хос одоб етишмайди. Ўзини ҳукмдордек тутиш, дўқ-пўписа, қўрқитиш билан ишлайдиган миршаблар ҳозир ҳам учраб туради...

— Гуруч курмаксиз бўлмайди. Бир вақтлар милиция ходимлари жамоатчилик орасида ўзларига алоҳида илтифот талаб қилишган, маишатнинг қуюқ жойларида ўтиришган. Биз доим одамлар орасидамиз, эл-улуснинг тўй-маъракаларида иштирок этамиз. Кимнинг қандай инсонлигини билишимизда бу катта ёрдам беради. Меҳнат фахрийлари, қишлоқ, маҳалла фаоллари билан доимий муносабатда бўлишга интиламиз. Қилаётган ишларимиз, фаолиятимиз ҳақида жамоатчиликка ҳисоб бериб борамиз. Шуниси ҳам борки, айримлар ўз ҳақ-ҳуқуқини яхши билмайди.

Ҳуқуқ-тартиботни кучайтириш мақсадида ўтган йили «Ўқувчи-92» операциясини ўтказдик. Ёшларни ишга жойлаштириш, ҳаётда ўз ўрнини топишларига кўмаклашиш, ёмон йўлларга кириб кетмасликлари учун имкон қадар ҳаракат қилаяпмиз. Жиноятчи осмондан келиб тушмайди. Нотўғри тарбия, атрофдаги одамларнинг салбий таъсири оқибатида ёш бола адашиб кетиши мумкин. Жиноятчиликка қарши кураш фақат бизнинг эмас, кенг жамоатчиликнинг ҳам вазифаси-ку! Дайдилар, ишсиз ва бекорчилар билан ҳам доимий шуғулланиб бораяпмиз.

Ўғрилик, безорилик халқимизда қадимдан уят ҳисобланган. Ҳаром луқмадан кишилар ҳазар қилишган. Биз одамларнинг ичидан чиққан жиноятчидан одамларнинг ўзини ҳимоя қилаяпмиз, холос.

Суҳбатдош: Тоҳир ДОЛИ, «Халқ сўзи» мухбири.

• *Ғафур Ғулом таваллудининг 90 йиллиги олдидан*

ЗУЛФИЯ, Ўзбекистон халқ шоири:

ЭЛНИНГ ЎКТАМ КУЙЧИСИ ЭДИ

Мухбир: Зулфия опа, наинки ойлар, йиллар... балки кунлар ҳам мустақил Республикамиз ҳаётига улкан воқеалар билан кираяпти. Энди тўю тантаналаримиз, маъракаларимиз ҳам ўзгача мазмун касб этмоқда. Ҳар бир воқеликка халқимиз ўз қадр-қиммати, ғурури, қадриятлари нуқтаи назаридан баҳо берамиз.

Шу йилнинг баҳори юртимизни айни духоба палакдек гуллатиб яшнатган кунларда адабиётимизнинг забардаст устунларидан бири Ғафур Ғулом таваллудига 90 йил тўлади. Дилимга бир савол десамми ёки ҳаяжонми тўлди: халқимизнинг, юртимизнинг мустақиллиги осмондаги қуёш боқийлиги каби ёрқин ҳақиқатга айланган шу кунларда Ғафур Ғулом ҳаёт бўлсалар, нималар ҳақида ёзган бўлардилар!

ЗУЛФИЯ: Ҳар қандай ижодкор ўз даврининг фарзанди ва унга хизмат қилади. Шуни комил ишонч билан айтаманки, халқимизнинг мутафаккир улуғ шоири Ғафур Ғулом ижодини, фаолиятини ўз даврига сидқидилдан, самимият билан бағишлади. Шунинг учун ҳам у Ўзбекистоннинг қиёфасига, ўзбек халқининг овозига айланиб қолганди. Унинг тарихимиз, маданиятимиз, қадриятларимиз ҳақидаги чуқур, серқирра билими, Она юртга ва халқига беқиёс муҳаббати, хизмати, кўксини тоғ этган ғурури шундоқ демоққа ҳақ беради.

Агар Ғафур Ғулом шу кунларда ҳаёт бўлганларида...

Шоир сифатидаги ростгўйлиги, самимияти шу қадар эдики, айрим шеърларни йиғлаб ёзардилар, йиғлаб ўқирдилар. Бир умр ҳақиқат деб тан олганимиз, бахт йўли деб интилганимиз — етмиш йиллик тарихнинг алдов, сохта, ўзликни йўқотиш йўли эканлигини англаш Ғафур ака учун ҳам осон кечмасди. Ва маним назаримда, алам армон билан хўнграб йиғлаб ҳам шеърларни жаранглатиб ташлар эдилар. Мустақиллик қадр-қимматини, шарофатини бутун вужудила ўзбекнинг академик шоири, олими бетакрор сатрларга солардилар, эҳтимол. Ўзларига хос баланд руҳ, ўктам қалб билан яна шоҳ асарлар битган бўлурдилар.

Минг шукрким, илдизлари теран адабиётимиз ҳамма даврларда ҳам яхши шоирлардан ёлчиган. Бир пайтлар Ғафур Ғулом:

Сиз агар самони қучмоқ бўлсангиз,
Мен нечун елкамни тутиб бермайин? —

деб улуғ ният қилган ёшлар орасидан саф-саф бўлиб иқтидорли, зукко, мулло, бири бирига ўхшамайдиган шоирлар етишиб чиқдилар. Улар бизнинг елкаларимиздан ўтиб поғонама-поғона юксалиб бораётганларидан ифтихор қиламан. Бугунги кунни, инсон руҳиятини, эрку озодлик қадрини чуқур ҳис этиб ёзган шеърларига ҳавасим келади. Яна... айни кунлар тарихимизнинг энг ёрқин саҳифалари, таърифга сиғмас онлари эканлигини ўйларкан. Қалбимизда, Ватанимиз осмонида, мустақиллик кенгликларида бир соғинч ҳис қиламан, бу — айни шу масъуд онларда иқтидорли шоирларининг шеъриятига жўровозликка етишмаётган Ойбек, Ғафур Ғулом, Ҳамид Олимжон, Миртемир, Шайхзодаларнинг мағрур овозлари эмасми? Ҳарқалай, мен шундай фикрдаман.

МУХБИР: Сиз Ғафур Ғуломни ўз устозингиз деб биласиз?

ЗУЛФИЯ: Албатта! Адабиётда устозу шогирдликнинг мантиғи шуки, биров бировга қандай ижод қилишни ўргатмайди. Ғафур ака ўз даврининг жуда кўп ёшларига маънавий хомий эдилар. Кейин-кейин англаб етдимки, у кишининг ҳар бир талаби, ўгити, меҳрибонлиги қадим-қадимдан анъана бўлиб келган устозу шогирдлик мактаби сабоқларининг давоми экан.

1947—48 йиллар. Тожикистон ёзувчиларининг съездига Ғафур Ғулом бошлиқ Собир Абдулла, Мирмухсин, Уйғун, Назармат ва мен вакил бўлиб боргандик. Анжуманнинг ёпилишида ҳам Ғафур Ғулом сўзга чиқиши керак эди. Мени синамоқчи бўлдиларми ёки ўргансин дедиларми, «Мен минбарга чиқиб уч-тўрт оғиз гапираман-да, сўзимни Зулфияхоним давом эттиради, деб тушиб кетаман. Балки шеър ҳам ўқирсиз», — дедилар.

— Йўқ, бу иш қўлимдан келмайди. Шундай шеърим ҳам йўқ...

Эртасига мажлисга бормасдан шеър ёзишимни тайинладилар. «Ёздингизми, ёзмадингизми — менинг ишим йўқ. Сўз бериб тушиб кетавераман».

Эрта тонгда завқ-шавқ билан шеър ёзаётгандим, қаламим синиб қолди. Биз ҳукуматнинг боғида яшардик. Нима қилишимни билмай, ташқарига чиқиб у ёқ-бу ёққа қарайман, ҳеч ким йўқ. Учтўрт уйлар, қай бирига кириб қалам очиш учун пичоқ сўрасам, деб турсам тўғридаги хонадан шоир Абулқосим Лоҳутий чиқиб қолдилар. Зукко, нозик таъб, файзли кийимлари ўзларига ярашган, камтарин бир инсон эдилар. Бу улуғ зотга мурожаат қилишга тортиниб тургандим, ўзлари мен томонга юра бошладилар. Шошиб пешвоз бордим.

— Ҳа, жони ширин? — дедилар.

— Ассалому алайкум, домла. Ман якта шеър навис шишта будам, нучи қаламам шикаст, — дебман.

Янги қалам топиб берамиз. Ҳозир — деб ичкаридан ўзи ёзадиган ручка чиқариб бердилар.

Устозининг қалами бир кўтаринки руҳ бағишлади. Ўша кунларда Тожикистон жумҳурияти давлатга бир миллион тонна пахта топшириб, режани адо этганди. Бу менга қўл келди-да:

Тожикча сўзлашни билмайман,
аммо
Ўзбекча сўз билан бошлайман
калом:
Бир миллион беш юз минг тонна
пахтани

Териб олаётган элимдан салом қабилида бошланувчи шеър ёздим.

Кечқурун тантанали мажлис ғоят гўзал опера театрида бўлди. Ғафур ака президиумга чиқдилар. У кишига сўз беришлари билан менда титроқ бошланди. Юрагим ўйнайди. Оёқ-қўлим титраб саҳнага чиқдим ҳам. Масъулият журъат бағишлади чоғи, ҳалиги шеърни дуппа-дуруст ўқидим. Қарсаклар бўлди, дўстлар табриклашди. Шу оқшом якунловчи меҳмондорчиликка йиғилдик.

Зиёфат тугагач, Тожикистон Марказқўмининг ўша пайтдаги биринчи котиби Бобожон Ғофуров хайрлаша туриб, менга ҳам қўл узатдилар-да:

— Сиз бугун жуда яхши шеър ўқидингиз, раҳмат, — дедилар. — Лекин биз мана шунча пахта териб олаяпмиз, деб мақтандингиз. Тошкентга боргандан кейин ўртоқ Юсуповга айтинг, сизларни камтаринлик руҳида тарбияласинлар!

Шу лаҳзада: «Домла, ўртоқ Усмон Юсупов ҳам камтарин раҳбарлар. Бизни ҳам шу руҳда тарбиялайдилар», — дедим.

Ўша туни биз поездда Тошкентга жўнаб кетдик. Эрталаб Ғафур ака ҳаммамизни ўз купеларига йиғдилар.

— Зулфия, маладес, кеча яхши бўлди, — дедилар. — Сизларга ёз демаса ёзмайсизлар. Хўш, Тошкентга етгунча мен сизларни бир имтиҳондан ўтказай. Нима ўқияпмиз, нимани биламиз. Бизнинг ота-боболаримиз, бобокалонларимиз кимлар эди? Жаҳонга машҳур адабий меросимиздан нималарни ўқиганмиз? Буларни билмасдан туриб катта адабиётимизнинг ривожи ҳақида ўйлашимиз қийин. Анъаналарни давом эттириб, ўша хазинага ўз топганимизни қўшиб кетишимиз керак.

Имтиҳон шундай бўлдики, Ғафур ака бир шеърни ўқий бошласалар, биз унинг муаллифини айтишимиз, агар шеърни давом эттирсак, нур устига нур эди. Хоҳлаганлар ўзлари билган асарлардан ёд ўқишлари мумкин эди.

— Собир, илтимос, сиз айтиб берманг, имтиҳондан ўтгансиз, муаллимлардан бирисиз, — дедилар Собир Абдуллага.

Шеър ўқий бошлаганларида, ҳаммамизнинг билимимиз ҳам, бошқаси ҳам фош бўлаверди.

— Ҳа, сингилжон, сиз нималарни биласиз?

— Навоийни, Лутфийни яхши кўраман. Машрабни...

Онам саводхон аёл эдилар. Кўп китоблар ўқирдилар. Оқшомлари қўлларидан Сўфи Оллоёр, Машраб тушмасди. Ёшликдан менинг қулоғимга қўйилиб қолган:

Эй менинг хуш меҳрибон руҳи
равоним, қайдасан.
Бу кўнгил бўстонида ғунча
даҳоним, қайдасан?

ёки

Дилбар юзини кўргани девона
келибдур,
Юз нозу қарашма била жонона
келибдур...

Энди... ўша пайтда Ҳамид Олимжон вафотидан кейин Фузулийга кўмилиб кетганман. Юракдан чиққан фарёд шеъри ёдимга келди:

Дод, минг войдодким, дилдордин
айрилмишам,
Фитна чашми соғари хунхордин
айрилмишам.
Булбули шўридаям гулзордин
айрилмишам,
Кимса билмас ким на нисбат
ёрдин айрилмишам...

— Қўй, қўй, — дедилар. — Юрагимни эзиб юбординг...

— Ҳа, унча-мунча билар экансизлар, — дедилар Ғафур ака. — Лекин шу гапни ёдда тутинглар-ки, ҳеч бўлмаганда 25 минг сатр шеърни ёд билмаган шоирни мен шоир санамайман.

МУХБИР: Ўзи азалдан классик адабиётимизнинг буюк намоёндалари ҳам шоирликка даъвогарлар камида 10 минг сатр шеър ёд билиши шарт деганлар. Ғафур Ғуломнинг қувваи ҳофизаларида неча асрлик адабиёт дурдоналари жам бўлганлиги ижодларидан шундоқ сезилиб туради.

ЗУЛФИЯ: Ҳа, чуқур билимлари, шарқона доноликлари, табиатан ғоят самимий, кенгфеъл ҳислатлари билан элга севимли эдилар. Мен Ғафур аканинг ўшандай имтиҳонларининг мақсаду мазмуни биз ўйлагандан анча чуқурроқ эмасмидийкин, деб кейинроқ ўйлаб қолдим. Чунки ўша давргача ёзувимиз икки бора ўзгартирилиб, ўзбек халқи икки карра саводсиз қилинганди. Эски ўзбек ёзувидаги неча асрлик китоблар қатағонга учради. Шундай шароитда Ғафур ака — маънавий меросимизнинг кўлами, қадр-қимматини билгувчи инсон — ёшларнинг тарихимиздан, адабий меросимиздан узилиб қолишлари мумкинлигидан ташвишга тушгандирлар балки?! Ахир оқибат шундай ҳам бўлди-ку!

Ғафур акани бутун Шарқ, айниқса, Ўрта Осиё... кейинги йилларнинг энг буюк воқелиги — бешта қондош-жондош республикалар президентлари учрашувида Марказий Осиё деб атала бошлаган ҳудуд халқлари беҳад ардоқлардилар. Бир вақтлар дўстлар диёрида адабиёт ва санъат кунлари ўтказиш яхши одат эди. Ўшандай сафарларда Ғафур акани самолётдан кўтариб тушгудай бўлар эдилар. Ҳарки давранинг олдида эдилар, чунки Қозоғистонда қозоқ бўлиб гапирардилар, Тожикистонда тожик бўлиб, Татаристонда татарча... Биз учун у кишининг орқасидан чиқиб бориш ҳам ифтихор эди.

Ғафур ака тантиликда ҳам бир жаҳон эдилар. Ҳамид Олимжон вафотидан кўп куйдилар, кўп йиғладилар. Оиламизга меҳрибонлик қилиб турдилар. Ҳар кўрганларида: «Комила аямизнинг соғлиқлари қандай?», «Хулкар яхши ўқияптими?», «Омон катта йигит бўлиб юрибдими?» — деб сўрардилар. Бир куни шоферларидан қафасга солинган иккита қуш ва оппоққина кучукча бериб юборибдилар. «Болаларинг ўйнаб юрсин», — дедилар. Яна бир куни қизлари Олмосхонни олиб келиб Ҳулкар билан таништирдилар: «Қизларим, икковларинг ўртоқ бўлинглар. Мана, биз ойинг билан дўстмиз, отанг билан жуда қадрдон эдик. Бугун Олмос сенинг ёнингда қолади», — деб қўйиб кетдилар.

МУХБИР: Зулфия опа, Ғафур Ғулом сизнинг шарафингизга зиёфат берган эканлар?..

ЗУЛФИЯ: Бу воқеа ҳам Ғафур Ғуломнинг ўз оғамдек оқибатли, эътиборли, меҳрибон эканлигининг бир далили. Юқорида айтганим — Тожикистондан қайтарканмиз, поезддаги шеърхонликдан кейин уй-рўзғор, бозор-ўчар ҳақида ҳам гап чиқди. Шунда Ғафур ака:

— Зулфия, сенинг уйингда ҳам меҳмон кўп бўлади. Бозор, пишириш-куйдириш, кутиш-кузатиш ҳаммаси ўз бошингда.

— Мен сенинг шарофатингга бир зиёфат берай, — дедилар.

Мен буни шунчаки гап деб унутиб ҳам юборгандим. Бир куни рафиқалари қўнғироқ қилиб чақириб қолди:

— Сизни кўргимиз келди. Ҳозир мошина боради, келинг.

Бордим. Бир пиёла чой устида гап бошладилар:

— Зулфияхон, акангиз анчадан бери синглимиз дугоналари билан меҳмон бўлиб кетсинлар, деб гапириб юрибдилар. Ҳозир айни пайти, йўқ деманг. Баҳона билан биз ҳам дийдор кўришиб оламиз.

Меҳмонларнинг рўйхатини туздик. Ёзувчилардан Ойдин опам, Музайяна опам, академик олима Ҳадича Сулаймонова, Ҳалимахоним Носирова, Сорахоним Эшонтўраева, Мукаррамахоним, Саида Нарзуллаева, министр Васила Содиқова... ўн бешга яқин аёллар, яъни — дўстларимиз.

Манзиллари ҳаммага маълум, Бешёғочдаги ҳозир табаррук қадамжо бўлиб қолган уй-музейнинг иккинчи қаватида катта хона бор. Оғамиз кўпдан-кўп узоғу яқиндан келган қадрдонларини шу хонада қабул қилгувчи эдилар.

Баҳор. Бағриларидек кенг деразадан кўклам нафаси уфуриб турибди. Оппоқ дастурхондаги нозу неъматлар қуёш шуъласида тантанаворлик касб этган, тўкиндан тўкинлик. Ошхонада қуймаланишаяпти. Ҳали қовун чиқмаган эди, ёнғоқдай-ёнғоқдай қизил, олтиндай сариқ гилослар, эртапишар шафтоли, узум. Олмосхон билан келинлари Дилбархон дастурхонга зеб беришаяпти.

Меҳмонлар жам бўлгач, Ғафур ака кўксиларига қўл қўйиб:

— Хуш келибсизлар, азиз сингилжонларим. Энди бахузур ўтиринглар, мен дарвоза олдида туриб, наинки эркак зоти, балки эркак пашшаниям ўтказмай ўзим қоровуллик қиламан. Хизматингизда бўламиз, — деб чиқиб кетаётгандилар.

— Ғафур ака, битта ашула айтиб беринг, ашулангизни булар ҳали эшитишмаган, бир ҳузур қилишсин, — деб илтимос қилдим.

— Қайсини айтай?

— «Йўл бўлсин-ей, йўл бўлсин»ни.

Бир стулни нарироққа суриб ўтирдилар, дуторни созладилар. Бир дам созни чертиб туриб, ашулани бошладилар:

Йўл бўлсин-ей, йўл бўлсин,
Юрган йўлларингиз нур
бўлсин...

Унча баланд бўлмаган ниҳоятда ёқимли, ширадор овоз шу қадар ажойиб жарангладики, назаримда, дутор ҳам қўшилиб сўзлай бошлади. Кўзингиз олдида узоқ-узоқ кенгликлар, тонгги уфқлар куйлаётгандай эди.

Бундай меҳмондорчиликлар Ғафур Ғулом хонадонларида жуда кўп бўлган. Бу саховатли, файзли маконда тунаб қолганлар, ойлаб ўз уйидек истиқомат қилганлар бўлган.

1960 йилнинг бошлари эди. Ўзбекистонга азалдан чет эллик, айниқса, ҳиндистонлик меҳмонлар кўп келишарди. Ҳиндистоннинг Панжоб штатидан икки ёзувчи республикамиз ҳақида китоб ёзиш учун бир ой муддатга келишган экан. Иложи бўлса, бирор ёзувчи хонадонида яшаб, турмуш, яшаш тарзларини кўриб, урф-одатларини яқиндан билиб, мулоқотда бўлиш ниятини билдирибдилар. Бу масала юқори доирада муҳокама қилиниб, Шароф Рашидов: «Агар малол келмаса, Ғафур Ғулом қабул қилсалар, соз бўларди, — деб айтибдилар. — Чунки китоб ёзиладиган бўлса, Ғафур акадан бошқа тайёр «илмгоҳ» манбаъ кам. Шоир, олим, ўтмиш ҳам, бугун ҳам нақ у кишининг кафтида. Лекин бошқалар ҳам қарашиб турсин...»

Меҳмонларни мен билар эдим: Панжоб штатининг обрўли зотларидан, адиб, халқпарвар, оппоқ соқоллари кўксига тўкилган машҳур Гурбахш сингх ва унинг ўғли Навтеж сингхлар эди. Улар вегетариянлар, яъни гўштемаслар, таржимон, алоҳида пазандаю эътибор керак эди.

«Меҳмонлар муборак», — деб бориб келиб турдик. Бир ой жуда жўшқин кечди. Самарқанд, Бухоро, Москвага сафар... кузатиш, кутиш... Яхшики, Ғафур ака ташвишларининг бир қисмини елкага оладиган дўсту шогирдлари кўп эди.

Ҳурмат-эъзоз билан кузатдик, совға-саломлар ҳам катта бўлди.

Албатта, кейин Ҳиндистоннинг қатор газета, журналларида Ўзбекистон ҳақида ёзилди, китоблар чиқди. Бу савобли вазифани адо этиш учун дунёдай бағрикенглик, дарёдай меҳр, сахийлик, мурувватлилик оғамизда жам эди. Мана шундай фазилат Миртемир домуллода ҳам бор эди. Бу — ҳақиқий ўзбекларга хос одат.

МУХБИР: Юқорида Муҳаррама ая номларини тилга олганингизда, Ғафур Ғулом хонадонлари, академик шоиримизнинг:

Ҳар гуруч анор дона ош
билан,
Муҳаррамой лаганмас, қуёш
билан,
Қўл кўкракда, таъзим этиб
бош билан,
Бизнинг уйга қўниб ўтинг,
дўстларим,

деган сатрлари кўнглимга тизилди. Остонасини не-не улуғ зотлар босган бу табаррук хонадон ҳозир ҳам унинг забардаст соҳиби барҳаётлигининг рамзидек файзли, қут-баракали, меҳмонга бағри очиқ... Буларнинг ҳаммасида Муҳаррама аянинг эътиқоду хизматлари беқиёс.

ЗУЛФИЯ: Ҳа, Муҳаррамахонимдай ажойиб, мулойим, бир сатр шеър ёзмаган бўлса ҳам, шоир дилини яхши англайдиган ва қадрлайдиган аёлни кам кўрганман. Ғафур акада бундай рафиқа бўлмаганида, у кишининг ёзиб қаерларга ташлаб кетган асарлари йўқолиб кетармиди?.. Муҳаррамахоним сафарларда ҳамиша бирга эдилар. Бир куни гапдан гап чиқиб:

— Мен жуда бепарво хотин бўлган эканман. Ҳамид Олимжон шеър ёзиб оққа кўчиргач, қораламаларни йиртиб ташлар эдилар. Шунинг учун кўп қораламалари сақланмаган... — десам, Муҳаррамахоним:

— Ғафур акангизнинг қаламлари остидан чиққан ҳамма қоғозларни мен сақлаганман. Шеърларини оққа кўчириб олиб чиқиб кетишлари билан хонага кириб ёзганларини бир ўқиб чиқаман-да, найга ўхшатиб ўрайман ва қизил ипак билан боғлаб, шкафнинг битта ғаладонига ташлаб қўяман. Агар букласам, ўша жойдаги ёзувлари ўчиб кетади, деб аяйман. Керак бўлиб қолса, қўлёзмаларини мен дарров топиб беришим мумкин, — дедилар.

Бу — ёзувчиларнинг рафиқаларига ибрат бўладиган ажойиб одат, садоқат. Муҳаррамахоним Ғафур акага келган хатларни ҳам, у кишининг бошқаларга мактубларини ҳам шу тариқа сақлаган эканлар, юбилейлари вақтида бирқанчаси босилиб чиқди. Ажойиб тарих!

Ғафур ака ҳам тадбиркор, вафодор рафиқаларини жуда ҳурмат қилардилар. «Сиз» оғизлари «сен»га бормасди...

Боғимда настарин гуллаб
қолди-ю,
Баҳор ҳурмати-чун мен узиб
олдим.
Кейин ўз чаккамга тақишдан
кўра,
Бекамга тақдимни ўйлабон —
қолдим, —

сатрлари ёдингиздами? «Бекам» сўзида қанчалар меҳр-муҳаббат, эъзоз, фахр мужассам! Мени энг қойил қолдирган — Муҳаррамахонимнинг маданияти! Ғафур Ғуломнинг меросини кўз қорачиғидай сақлаганликлари учун рафиқаларига тасаннолар айтиш керак.

Шундай ота-она тарбиясида фарзандлари олим йигитлар бўлиб улғайдилар, қизлари Олмосхон отасининг ишини давом эттираяпти.

МУХБИР: Ғафур Ғулом ҳақида хотира сўзлашни кўпчилик ёқтиради. Аксарият ёдномаларда у киши ғоят хушчақчақ, ҳазилкаш, баъзида сал чапанироқ қилиб тасвирланадилар. Ҳамиша шундаймидилар?

ЗУЛФИЯ: Яхши маънода шундай. Ўзбекнинг бағри кенг, халқчил, ўктам ўғилларидан бири эди.

«Мен вақти-вақти билан ёнимиздаги Бешёғоч бозорининг у ёғидан кириб бу ёғидан чиқиб томоша қилишни яхши кўраман. Бозор — халқ дастурхони кўзгуси. Ассалому алайкум, десам, мевафурушларнинг бири шафтоли, бири узум тутиб туради, айланиб чиққунча мевага тўяман», — дердилар. Бундай манзиратни мен ўзим ҳам кўп кўрганман. Бу — шоирнинг ҳам, халқнинг ҳам ўктамлиги, мурувватлилиги пишонаси.

...Бир гал Қозоғистондаги сафарда Эшиккўл деган жойда меҳмон қилишаяптию, мундоқ қарасам, ҳар столга иккитадан пиширилган қўйнинг калласи қўйилган.

— Вой-вуй, бизни меҳмон қилиш қозоқларга жуда қимматга тушибди-да, — дедим.

— Нима учун, хоним? — одатларича жиддий сўрадилар Миртемир домла.

— Анави каллаларни қаранг. Нечта қўй сўйишибди!

— Эй, соддагина синглим-ей, — дедилар Ғафур ака. — Йўлда келаётганингизда гўшт дўконига кўзингиз тушмадими? Ўша ерга келтирилган каллаларни шу ерга олиб келишган. Қозоқлар анойи эмас...

Лекин ҳамдардликда, бировнинг кўнглини кўтаришда ҳам беназир эдилар. Юқорида айтдим, Ҳамид Олимжон вафотидан жуда куйиб йиғладилар.

...Ҳамид Олимжон вафотидан уч-тўрт ой ўтиб шеър ёза бошлаган бўлсам ҳам, у дод-фарёдларни ҳеч кимга ўқимасдим ҳам, ҳеч жойда чиқармасдим ҳам. У менинг ўз дардим, ўз оғриғим эди ўша вақтда. Ҳамманинг ғаму йўқотишлари ўзига етиб ортарди.

1945 йил баҳори. Ерда, кўкда нур. Дарахтлар гулдор гумбаздай бўлиб, уларнинг ичида қуёш кукунлари чақнарди. Аллақандай бехиштий манзара ҳоким. Ўзингни қаерга қўйишни билмайсан. Ҳамманинг кўзида хушнудлик, руҳи баланд. Бўлмаса, уруш тугагани йўқ, лекин ғалабага яқин эди. Ишдан чиқиб бекатда тургандим, Ғафур ака келиб қолдилар.

— Қаёққа кетаяпсан? — деб сўрадилар.

— Қаерга боришимни билмайман. Ўша ёққа, — дедим қадрдон дўстлари ётган боғ томонга ишора қилиб. — Менга ҳозир, Москвда метро бор-ку, шундай ертаги йўл бўлсаю у орқали даштларга чиқиб кетсам. На гул очиладиган ва на ўт кўкарадиган.

— Нима деяпсан?, Жинни бўлдингми? Мана бу баҳорги дунёни томоша қилгин. Сен бундай гапларни оғзингга олма. Бу — ёмон гап. Ундан кўра шеър ёзгин, — дедилар.

Шу суҳбатдан кўп ўтмай кўксим тўлиб уйга кўпириб бордим-да, нечки овқатдан сўнг болаларимни ухлатиб, уларнинг ёнидаги столимга ўтирдим. Қанча ўтирганимни билмайман... Қайнонам, жуда ажойиб, меҳрибон, жаннати аёл эдилар... хонам эшигини очиб:

— Болам, аллавақт бўлди, чарчаб кетдингиз. Ётинг, эрталаб ишга борадиган одам, — дедилар.

— Аяжон, мен жуда яхши ўтирибман. Сиз ухлайверинг.

Шеърни битирдим, оққа кўчирдим, яхши кайфият билан ишга жўнадим. Лекин нимандир қидираман. Кейинроқ бир шеърда ёзгандим:

Шеърим ёзиб... нуқта қўйибоқ
Бир тингловчи қоламан излаб...

Иш жойимда лойдай бўлиб ўтирибман. Хонадаги беш редактор ўз ишлари билан банд. Бир вақт Ғафур акам келиб қолдилар.

— Қалайсан, уйда тинчликми?

— Шукр, тинчлик. Шеър ёздим, ўқиб берайми? — дейдим.

Мен янги ёзилган «Баҳор келди сени сўроқлаб»ни ўқий бошладим.

...Қишнинг ёқасидан тутиб
сўради сени,
У ҳам ёш тўкдию чекилди
нари...

— Нима дединг, қайта ўқи!

Ўқидим.

— Яхши айтибсан!

Мен давом этаман. Кечинмалар сатрма-сатр босиб келиб ҳолдан кета-кета ўқиб тугатдим. Нигоҳларига беҳол боқаман. Зийрак кўзлари жиққа ёш. Бирдан ўринларидан турдилар-да, ўкиргандай буйруқнамо дедилар:

— Ёзма бунақа шеърларни, жигарим! Шеърга шоир қалбидаги ҳаяжон, бўронларнинг ўн фоизигина тушади. Қолган 90 фоизи сени хароб қилади, синглим! Лекин яхши шеър ёзибсан, офарин! — дедилар.

Якунловчи бандни қайта ўқиттирдилар:

Ҳижронинг қалбимда, созинг
қўлимда,
Ҳаётни куйлайман, чекинар
алам.
Тунлар тушимдасан, кунлар
ёдимда,
Мен ҳаёт эканман, ҳаётсан
сен ҳам.

— Мана бу жуда соз! — дедилар. — Энди икки киши учун яшаб икки киши учун ёзишинг керак. Аламни қалам кўтаради. Лекин ғаму андуҳга мук тушиб ётиш ҳамманинг ҳам қўлидан келади. Енгишга қодирлигингни табриклайман. Омон бўл! — деб чиқиб кетдилар.

Чарчоқларимни баҳор ўзининг зилол, майин кафтлари билан силаб ўтгандай енгил ўрнимдан турдим.

Яна суҳбатимизнинг аввалига қайтмоқчиман. Ғафур Ғулом халқнинг неча аср давомида босиб ўтган шарафли, заҳматли ҳаётини, йўлини дилига жойлаган аллома шоир эди. У ҳозир ҳаёт бўлганида, бугунги мустақиллик қадрини, нодир баҳосини, аҳамиятини ўктам қалби, ифтихори билан ўзгача куйлаган бўларди.

МУХБИР: Ғафур Ғулом таваллудининг 90 йиллигига ҳозирлик ва уни ўтказиш давомида нималарга эътибор бериш керак, деб ўйлайсиз?

ЗУЛФИЯ: Ғафур ака бир шеърларида:

Қаламимни қабримнинг туғига
даста қилинг, —

деб ёзганлар. Бу сатрга бир томондан — изоҳ ортиқча. Иккинчидан — унинг маънисини сўзларга сиғдирмоқ қийин.

Биргина бизнинг халқимиз эмас, собиқ Совет Иттифоқи деб аталмиш бепоён ҳудуднинг юзлаб миллатлари алданиб, қул бўлиб яшаётганликларини билмай, ёрқин келажак қурамиз, деб ўтдилар. Ошкоралик қора қутиларни очиб ташлади. Ҳаётимизни кўринмас занжирларга боғлаб берган хуфёна қарорларнинг тилсими ечилди. Мустақиллик қулфи дилимизни ечди, мутелик ўрнига қонимизга жасорат кирди.

Аммо алданиш алами аччиқ, ғоят аччиқ экан. Етмиш йил давомида устингга отилган тошларни териб ташлаш осон кечмас экан. Етмиш йиллик зах ғуборидан фориғ бўлиш мушкул экан... Балким, кекса ёзувчиларимизнинг ҳозир ёзолмаётганликлари сабаби шундандир. Тўғри, шу кейинги тўрт-беш йилнинг ичида бугун ундоқ, эрта бундоқ бўлиб бошни баланд кўтариб юрганлар ҳам бўлди ва умуман шамолнинг майлига юриб яшаб ўтганлар ҳам... Йўқ, мен ҳеч кимнинг дилини оғритмоқчимасман. Ҳозир айни бир-биримизни қўллаб-қувватлашимиз, яхши ниятлар йўлида бирлашмоғимиз, бир-биримизнинг юрагимизга қувват бўлмоғимиз шарт.

Тарихий шароитдан келиб чиқиб адабиётшуносларимиз Ғафур Ғулом адабий меросига холис, ҳаққоний баҳо беришлари керак. Бу мулоҳазам барча ижодкорлар меросига тааллуқли.

Ғафур Ғуломнинг ёш-ёш ижодкорларга қилган оталарча мурувватлари элга маълум. Ҳозир республикада маълум ва машҳур, ҳатто халқ ёзувчиси унвонига муяссар бўлган бирмунча шоиру адибларимиз ўзларини Ғафур Ғулом қаноти остидан катта адабиётга кириб келгани билан ифтихор этсалар керак. Бу — жуда тўғри. Майли, оқибатда ким бўлиб кетмайлик, ижодга атак-чечак давримизда қўлимиздан тутиб, бир умрга тақдиримиз бўлиб қоладиган адабиётнинг равон йўлига солиб юборган маънавий мураббийларимизни унутмаслик олижаноблик бўлади.

Юқорида кўпроқ Ғафур Ғуломнинг ўтмиш тарихимизу авлодимиз, урф-одатларимизга эҳтироми ҳақида тўхталдик. У киши халқига келажакда ғоят яхши кунлар, ёрқин истеъдодлар насиб этишига ишонган улуғ, элпарвар ёзувчи эди. Мана бу тўртликка диққат қилинг-а:

Бирингиз шеърда камолга етиб,
Ишқу сўз мулкини қилурсиз
обод.
Шунда ибтидоий бўлса ҳам
гарчанд,
Менинг ёзганимни
қилажаксиз ёд.

«Ибтидоий ёзганим» (Ғафур акадай шоир шеърларим демайди!) ибораси билан у ўз авлодлари истиқболига қанчалар ишонч билдиради, наслини улуғлайди. Буни унутмаслик керак.

Ғафур Ғуломдек улуғ зотнинг руҳи халқни, қаламкашларни қўллаб-қувватласин! У беназир адибнинг жойлари жаннатда бўлсин!

МУХБИР: Чин дилдан, самимиятга йўғрилган суҳбатингиз учун ташаккур!

Ҳамсуҳбат: Муҳтарама Улуғ.

ЭЪЛОНЛАР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖАМҒАРМАЛАР БАНКИ

Жамғарма банки

САҚЛАНАЁТГАН ОМОНАТЛАР БЎЙИЧА ФОИЗ СТАВКАЛАРИНИ ОШИРДИ

1993 йилнинг 1 январидан бошлаб фоиз ставкаларининг миқдори қуйидагича бўлади:

- йўқлаб олинадиган омонатлар бўйича - 10 %
- сақланиш муддати белгиланган жамғармалар бўйича:
  - 1 йилдан 3 йилгача - 20 %
  - 3 йилдан 5 йилгача - 30 %
  - 5 йилдан кўп бўлганда - 45 %
- ёшлар-мукофот омонатлари бўйича - 20 %
- мақсадли болалар омонатлари ва тўпланадиган омонатлар бўйича - 45 %
- ютуқли омонатлар бўйича - 6 %

ЖАМҒАРМА БАНКИ ҲАР ДОИМ ЭНГ ИШОНЧЛИ БАНК БЎЛГАН ВА ШУНДАЙ БЎЛИБ ҚОЛАДИ. УНИНГ ОМОНАТЧИЛАРИ ОЛДИДАГИ МАЖБУРИЯТЛАРИГА ДАВЛАТ ТОМОНИДАН КАФОЛАТ БЕРИЛАДИ.

Ўзбекистон - Туркия қўшма банки "ЎТ-банк"

қуйидаги мутахассислар бўйича инглиз ва турк тилини биладиган ходимларни ишга таклиф этади:

1. Кредит-ҳисобот мутахассислиги бўйича иқтисодчилар.
2. Банк фаолияти бўйича бухгалтерлар.

Асосий мутахассислик лавозимларига танлов асосида ишга қабул қилинади.

Тошкент шаҳар, Муқимий кўчаси, 43-уй, 307-хона, кадрлар бўлимига мурожаат қилишингиз мумкин.

ОЛТОЙ БИЗНЕСМЕНЛАРИ ВА ТАДБИРКОРЛАРИНИНГ БАРНАУЛ БИЗНЕС БАРТЕР КЛУБИ

Ўзбекистон ва Ўрта Осиёдаги бошқа мустақил давлатлардаги барча корхоналарни ҳамкорликка таклиф этади.

Биз ўз бўлинма ва ваколатхоналаримизни Ўрта Осиё ҳудудидаги давлатлардагина эмас, балки йирик шаҳарларда ҳам ташкил этиш ниятидамиз.

Бунинг учун бизга шартнома асосида ишлайдиган ДИРЕКТОРЛАР, БОШ БУХГАЛТЕРЛАР, ТИЖОРАТ ДИРЕКТОРЛАРИ, ҲУҚУҚШУНОСЛАР, РЕКЛАМА БЎЙИЧА АГЕНТЛАР, ҲАЙДОВЧИЛАР зарур. Сиёсий қарашлари, қайси динга мансублиги, миллати, маълумоти ва касби аҳамиятга эга эмас, мухими ишбилармонлик ва унумли меҳнат қилишга бўлган иштиёқдир. Бизнинг бўлажак ҳамкорларимиз хат билан анкета хужжатларини, таржимаи ҳоли, меҳнат дафтарчасидан кўчирма, маълумоти тўғрисидаги хужжатдан кўчирма юборишлари керак.

Олтой бизнесменлари ва тадбиркорларининг бизнес бартер клуби ДАЛЛОЛ, СОТУВЧИ, ХАРИДОР, МАҲСУЛОТ ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИ хуллас сизнинг ишончли ҳамкорингиздир.

Биз АВТОШИНА, ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ШИНАЛАРИ, БЕНЗИН, ДИЗЕЛ ЁҚИЛҒИСИ, МАЗУТ, КЎМИР, ЁҒОЧ, ЁҒОЧ МАТЕРИАЛЛАРИ, ЕНГИЛ МАШИНА, "ЖИГУЛИ" АВТОМАШИНАЛАРИГА ЭҲТИЁТ ҚИСМЛАР, ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛИ МОЛЛАРИ ВА БОШҚА МАҲСУЛОТЛАРГА тўғридан-тўғри молиявий ҳисоблар, клиринг, бартер бўйича буюртмалар пакетини тузади.

Олтой бизнесменлари ва тадбиркорларининг бизнес бартер клуби ўз фойдасининг маълум қисмини ҳайрия ишларига сарфлайди. Бу нафақаҳурлар, уруш ва меҳнат фахрийлари болалар ҳамда маданият ишларини ривожлантиришга ёрдам демакдир.

СИЗНИ КУТАМИЗ ВА ҲАМКОРЛИК ҚИЛИШГА ТАЙЁРМИЗ!

МАНЗИЛИМИЗ: 656043, БАРНАУЛ - 43, А / Я 4661
ТЕЛЕФОН: 23-53-86 ФАКС: 23-41-77 БИЗНЕС КЛУБ

Ангрен картон идишлар комбинати

биржа баҳоларидан арзон нархларда КАРТОН ИДИШЛАР етказиб бериш учун шартномалар тузади

Маълумотларни қуйидаги телефонлар орқали олишингиз мумкин:
8-266-3-44-52
8-266-3-74-26

Ангрен картон идишлар комбинати

ташкилотлардан ва фуқаролардан чекланмаган миқдордаги макулатуранинг бир тоннасини 6500-8500 СЎМДАН СОТИБ ОЛАДИ. Бартер усулини ҳам қўллашимиз мумкин.

Маълумотларни қуйидаги телефонлар орқали олишингиз мумкин:
8-266-3-74-26
8-266-3-78-28

ЎТГАНЛАРНИНГ ОХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг генетика институти жамоаси институт илмий котибаси Г. Б. Халиловага отаси **Ботир ХАЛИЛОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки жамоаси Марғилон техникумининг директори М. Абдуллаевга отаси **Абдулла ОРИПОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Ўзбекнефтгазолиш» давлат ҳиссадорлик бирлашмасининг жамоаси бирлашманинг етакчи мутахассиси Лола Ғуломовага отаси **Жалол ҒУЛОМОВнинг** бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки жамоаси Давлат банки Жиззах вилояти идорасининг собиқ бошқарувчиси **Ҳамидхон ОРТИҚОВнинг** вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига ҳамдардлик изҳор қилади.

Тошкент давлат юридик институти жамоаси институт доценти Йўлдош Содиқовга падари бузрукворн **Содиқ МУХАМАДАЛИЕВнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Телерадио компаниясининг республика радиоси жамоаси Тошкент шаҳри учун эшиттиришлар бош муҳарририятининг катта муҳаррири М. Ғофуровага волидаи муҳтарамаси **Мактуба АБДУНАБИ қизининг** вафоти муносабати билан таъзия изҳор қилади.

АМИР ТЕМУР ВА МИРЗО УЛУҒБЕК ЁДГОРЛИКЛАРИ БЎЙИЧА ТАНЛОВ

Боғишамол район ҳокимлиги буюк саркарда Амир Темур ва улуғ мутафаккир Мирзо Улуғбек хотираларини абадийлаштириш мақсадида қуйиладиган ёдгорликлар лойиҳаси бўйича 1993 йил 15 январдан 15 мартгача очиқ танлов эълон қилади.

Амир Темур ёдгорлиги Кўксарой майдонида, Мирзо Улуғбек ёдгорлиги Мирзо Улуғбек ва Маҳмуд Қошғарий кўчалари кесишган жойдаги ҳиёбонда ўрнатилади.

Танловда меъморлар, ҳайкалтарошлар, рассом ва дизайнерлар қатнашиши мумкин.

Амир Темур ёдгорлигининг энг яхши лойиҳаси бўйича танлов шартлари

1. Ёдгорликда буюк саркарда ва давлат арбоби Амир Темурнинг кўп қиррали сиймоси шакллантирилиши зарур.

2. Амир Темур ёдгорлиги Кўксарой майдонида (собиқ Ленин ҳайкалининг ўрнига) ўрнатилади.

3. Лойиҳада ёдгорликнинг абадийлиги, меъморчилик жиҳатидан қиёфаси ўзига хослиги, атроф-муҳит ҳамда режалаштириш вазияти назарда тутилиши лозим.

4. Ҳакамлар кўригига қуйидагилар тақдим қилиниши керак:

а) вазият режаси;
б) монументнинг бош лойиҳаси — 1:500 масштабда;
в) ёдгорлик макети — 1:100 масштабда;
г) монументнинг олд кўриниши — 1:20 масштабда;
д) ёдгорликнинг фрагмент ва қисмлари (муаллифлар ихтиёри бўйича);
е) тушунтириш хати.

5. Лойиҳа ва шиор ёзилган ёпиқ конверт қўшиб топширилади. Конвертнинг ичида муаллифнинг (муаллифларнинг) исми-шарифи, яшаш манзиллари ёзилган хат ҳам бўлиши керак. Шиорлар олти белгили рақамлар билан белгиланади.

Танловга материаллар тўлиқ ҳажмда 1993 йилнинг 21 март куни соат ўнгача қуйидаги манзилга топширилиши шарт: Самарқанд шаҳри, Маҳмуд Қошғарий кўчаси, 49. Боғишамол туман ҳокимлиги биноси, 20-хона (туман меъмори).

Бошқа шаҳарлардан юборилган муаллифлар учун почта квитанциясида кўрсатилган муддат ҳисобга олинади (муддатидан кечиктирилган лойиҳалар танловда қатнашмайди).

Танловда энг яхши деб топилган лойиҳаларнинг авторлари учун иккита мукофот белгиланган:

— биринчи мукофот 35 минг;

— иккинчи мукофот 15 минг сўм.

6. Танлов натижалари эълон қилингач, 30 кун ичида муаллифлар ўз лойиҳаларини қайтариб олишлари лозим. Ана шу муддат ўтгандан кейин лойиҳаларни сақлаш юзасидан даъволар қабул қилинмайди.

* * *

Мирзо Улуғбек хотирасига қуйиладиган ёдгорликлар лойиҳаси бўйича ўтказиладиган танлов қоидалари ҳам юқорида баён этилган қоидалардан деярли фарқ қилмайди. Аммо конкурс ғолиби учун биринчи мукофот 30 минг сўм, иккинчи мукофот 10 минг сўм миқдорида белгиланган.

Ёдгорликлар қурилишини ҳомийликка олишни истаган шахслар, корхона ва ташкилотлар ташкилий қўмитага мурожаат қилишлари лозим.

Топографик асос ва танлов бўйича барча маълумотларни олиш учун қуйидаги манзилгоҳга мурожаат қилишингиз керак: Маҳмуд Қошғарий кўчаси, 49-уй, (туман меъмори).

Тошкентдаги телўфонлари 22-хона. Телефон: 33-34-61 32-29-51, 32-27-78 Ўзбекистон меъморлар уюшмаси.

Газетанинг ушбу сонига М. Улуғова ва А. Алимов навбатчилик қилишди.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси.

Бош муҳаррир Анвар ЖУРАБОЕВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Ленинград кўчаси, 19-уй.

● Таҳририятга ҳажми 7 қоғоздан ошган материаллар қабул қилинмайди. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди: 22.30. Буюртма Г — 33. 1 2 3 4 5 6